

Jana BAUERNÖPLOVÁ, „Klepy“. Každodenní život v letech 1940-1941 očima českobudějovické židovské mládeže. Diplomová práce PF JU (Historický ústav FF JU), České Budějovice 2007, 133 s. + 15 černobílých příloh.

Posudek vedoucího práce:

Jana Baueröplová si pro svou diplomovou práci s názvem „Klepy“. *Každodenní život v letech 1940-1941 očima českobudějovické židovské mládeže* vybrala problematiku výzkumu dnes již bohužel opět opomíjeného období. Stal se jím výzkum života židovské populace před jejím nuceným transportem z domovů do Terezína do koncentračních vyhlazovacích táborů. V předkládané práci se pokusila přiblížit každodenní život židovské komunity v Českých Budějovicích v relativně (zvýrazněno autorkou DP) klidném období let 1940-1941. Zajímavým a svým způsobem jistě ojedinělým zdrojem pramenných informací se jí stal ilegální časopis *Klepy* z židovského koupaliště, později nazývaný zkráceně jen *Klepy*, který vydávala českobudějovické židovská omladina po dobu zhruba patnácti měsíců.

DP rozdělila na osm kapitol. V Úvodu (s. 9-15) nás seznamuje s důvody, které ji vedly k volbě zvoleného tématu. „*Dnes už nedokážu přesně říci, proč jsem se začala zabývat židovskou tematikou. Ačkoliv mé první myšlenky, týkající se tématu diplomové práce i některých seminárních prací, směřovaly jinam, nakonec mě okolnosti přivedly k Židům. Snad to bylo dáno i četbou literatury, shlédnutými filmy nebo skutečností, že se nakrátko v mém životě mihla skvělá paní Magda Sedláková, přítelkyně mé maminky, původem maďarská Židovka. Kořeny mé rodiny jsou v jižních Čechách a já sama jsem se narodila a celý život žiji v Českých Budějovicích, proto se zcela přirozeně předmětem mého zájmu stali Židé, jejichž domovským městem byla tato krásná jihočeská metropole.*“ (s. 9). Autorka správně poukazuje, že *Klepy* se dochovaly vlastně náhodou. Rudolf Stadler (1924-1945), který přišel s nápadem na jejich vydávání a po celou dobu byl také jejich hlavním redaktorem, je (všech dvaadvacet čísel) před svým odjezdem do Terezína tehdy prozřetelně zanechal v Budějovicích. Autorce se podařilo kontaktovat i několik pamětníků. S některými (paní Alena Popperová, Hana Dingesová, Henriette Sazymová, Marie Mizerová, pan Zdeněk Voříšek) se setkala osobně. Otázky se jim snažila pokládat tak, aby již předem neimplikovaly budoucí „správnou“ odpověď. Na autorce oceňuji, že se snažila pamětníkům naslouchat (a přitom neprezentovat jen své názory). Dokázala, že písemnou formou se s ní o své vzpomínky podělili i Rudolf Goldschmied a Jan Freund. Právě od něj měla k dispozici i jeho knihu zaslanou až z Kanady, která ale nevyšla tiskem (Diplomantka pracovala jsem s jejím českým překladem, který provedla Hana Housková. Jan Freund, *Údolím stínů smrti*, Praha 2004 - soukromý tisk). V Židovském muzeu v Praze si navíc prostudovala také vzpomínky několika dalších českobudějovických rodáků. Patříčným způsobem využila také krátké stati ve sborníku, věnujícím se jihočeským Židům - Jan Podlešák (ed.), *Naše dny se naplnily. Z historie Židů v jižních Čechách*, České Budějovice 2002.

První kapitola Židé za první republiky (s. 16-19) nás stručně seznamuje s životem Židů v době předmnichovského Československa. Druhá kapitola Židé v období tzv. druhé republiky (s. 20-22) se věnuje proměnám jejich situace v období pomnichovského Československa, které směřovalo k autoritativnímu státu. Třetí kapitola Židé v Českých Budějovicích (s. 23-31) je zaměřena na historii židovské komunity v metropoli jižních Čech od počátku příchodu Židů až do roku 1938. Čtvrtá kapitola Protektorát Čechy a Morava (1939-1941) se na s. 32-57 zaměřila na následující změny, se kterými se musela židovská komunita vypořádat během tří let existence protektorátního režimu: 4. 1. Protižidovská opatření, 4. 2. Odstraňování Židů z veřejného a hospodářského života, postupná likvidace jejich ekonomického postavení a majetku, 4. 3. Osobní omezování a ožebračování, 4. 4. Organizování židovské emigrace za diskriminačních podmínek, 4. 5. Wintonovy transporty,

4. 6. První deportace – Akce Nisko, 4. 7. Situace v Českých Budějovicích. Zaměřila se na krutá a mučivá diskriminační opatření nacistů, na židovskou emigraci, na situaci ve městě a na problematiku transportů. Pátá kapitola Život v letech 1940-1941 očima českobudějovické židovské mládeže (s. 58-107) představuje stěžejní část DP. Autorka ji rozčlenila na 13 podkapitol: 5. 1. Plovárna, 5. 2. Časopis, 5. 3. Sport, 5. 4. Humor, 5. 5. Škola, 5. 6. Volno mimo plovárnu, 5. 7. Vztahy, 5. 8. Materiální podmínky, 5. 9. Být Židem, 5. 10. Náboženství, 5. 11. Život učednický, 5. 12. Emigrace a sionismus, 5. 13. Pracovní nasazení. Autorka zde dostala svému závazku, protože názorně ukazuje, jak trávila židovská komunita, především ale židovská mládež, své dny. Seznamuje nás, co pro židovská mládež byl a co pro ni znamenal volný čas, škola, pracovní nasazení. Zaměřila se i na jejich vztahy, a to jak uvnitř komunity, tak i na ty vnější, zabývala se náboženstvím, stejně jako i aspekty ekonomickými. Stranou svého oprávněného zájmu neponechává ani názory mladých na sionismus a na emigraci a názorně tím dokládá, co pro ně znamenalo být Židem. Kapitola šestá Deník Edity Steinové (s. 108-111) je zaměřena na postižení radikálního zhoršení existenčních podmínek židovské pospolitosti. Kapitola sedmá Museli odejít (s. 112-116) se věnuje nucenému odchodu Židů z města a okolí. Kapitola osmá Po válce (s. 117-119) stručně přibližuje návrat přeživších do rodného města a obnovu Židovské náboženské obce (ŽNO) ve městě, včetně procesu jejího opětovného a postupného zániku.

V Závěru (s. 120-121) stručně rekapituluje dosažené závěry své DP. Autorka také správně upozorňuje, že *„citované pasáže z Klepů ponechala v původní podobě, jen jsem občas opravila interpunkci, byla-li v rozporu se smyslem věty. Pravidla českého pravopisu připouštějí dvojí psaní slova ŽID – v národním či etnickém smyslu se používá označení Žid, jinak se píše s malým počátečním písmenem. Zvolila jsem psaní s velkým počátečním písmenem, neboť v období, kterým se má práce zabývat, nebylo pro označení osoby za Žida rozhodující jen hledisko náboženské, ale rasové, navíc právě v této době bylo psaní s velkým Ž důsledně vyžadováno. Gramaticky rozlišuji oficiální názvy (Protektorát Čechy a Morava) a běžně užívaná označení (protektorát). U citací jiných autorů respektuji jejich výběr. Strídání názvů České Budějovice a Budějovice a slov z nich odvozených odpovídá jazykovému citu, ne historické analogii.“* (s. 14-15).

Jana Bauernöplová prokázala, že její DP přispěla, svým způsobem, k otevření tématu dosud opomíjeného a metodicky neukotveného. Snažila se v ní ukázat, že: *„poslední roky před deportací nebyly jen slzavým údolím. V boji s protivenstvími doby jim pomáhal humor, soudržnost a nezdolná víra v lepší budoucnost. Nikdo nepochyboval o tom, že bude její součástí. ... Má práce snad potěší ty, kteří se chtějí dozvědět více o lidech, kteří byli kdysi naprosto samozřejmou součástí společnosti. Byli to sousedé, přátelé a známí. Hrůza holocaustu z nich udělala jedno zrnko z milionů. Jména na stěnách Pinkasovy synagogy ohromí, ale nic nám nepoví o lidech samých. Snažila jsem se jim opět vdechnout život. Bez glorifikace. Ukázat, jak stejní a jak jiní byli.“* (s. 120-121). Závěrem také poukazuje na další možnosti historického bádání, zejména pak prozkoumání dosud nezpracovaného archivního materiálu o Židovské náboženské obci v Českých Budějovicích, který je uložen ve Státním oblastním archivu tamtéž. *„K zajímavým závěrům by zcela jistě vedlo i porovnání s obdobnými výzkumy z jiných míst. Ještě není zcela pozdě ani na kontaktování dalších pamětníků. Židovské matriky, uložené v Národním archivu v Praze, jsou zase jedinečným pramenem pro případný demografický výzkum. Tyto úkoly přenechávám svým nástupcům.“* (s. 121).

Diplomantka se ve své práci dokázala velice zdařile vypořádat s náročností tématu, prokázala své opravdové vnitřní zaujetí tématem, její diplomová práce je přínosná i pro velké množství důležitých, leč mnohdy neprávem opomíjených informací a z toho vystupujících vazeb, vztahů a souvislostí. Důležité je, že obsahuje vlastní badatelskou činnost diplomantky.

Předložená DP tak není jen pouhým historickým a chronologickým přehledem dat, osob, událostí, ale současně přináší i své vlastní a osobité hodnocení. Prameny tentokrát netvoří jen archivní materiály a soupis deníků a memoárů, ale tvoří je i vlastní výzkum autorky v oblasti Oral history a také náležitě obsáhlá literatura. Také v seznamu pramenů a literatury, doplněným o potřebné internetové údaje, neshledávám žádných nedostatků či chyb. Celý text Jany Bauernöplové i její výklad je přehledný, kontinuálně zasazený do širších vazeb a dobových souvislostí, obdobně jako ilustrativní přílohy uvedené na konci DP (reprodukce černobílých fotografií v počtu 15 položek na patnácti stranách), které jej velmi vhodně doplňují.

Konstatuji proto, že autorka zásady historikova řemesla řádně zvládla, včetně přesně provedeného poznámkového aparátu (557 poznámek pod čarou). Také formální stránka je, vzhledem k stránkovému rozsahu, bez podstatných vad na kráse.

S potěšením předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě a hodnotím známkou **výborně**.

České Budějovice 28.12.2006

PhDr. et PaedDr. Jiří DVOŘÁK, Ph.D.